

Innst. 248 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:31 S (2015–2016)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Heikki Eidsvoll Holmås, Karin Andersen og André N. Skjelstad om å beholde strenge miljøkrav til oppvarming i ny byggeforskrift (TEK 15)

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen videreføre arealgrensen fra byggteknisk forskrift (TEK 10) på 500 m² oppvarmet BRA som skille mellom ulike energiforsyningskrav i ny byggteknisk forskrift (TEK 15).
2. Stortinget ber regjeringen videreføre reguleringen fra byggteknisk forskrift (TEK 10) av elektrisitet brukt direkte til varmeformål med krav til at bygg skal prosjekteres og utføres slik at henholdsvis 40 pst. og 60 pst. av netto varmebehov kan dekkes med annen energiforsyning, avhengig av arealgrensen, i ny byggteknisk forskrift (TEK 15).»

Forslagsstillerne peker på at klimaendringene er vår tids største utfordring. Med Norges naturgitte vannkraftressurser kan landet ta en særlig rolle i elektrifiseringen av Norge og i å bidra til å redusere utslipp i Europa.

Forslagsstillerne mener at fornybar kraft er en høyverdig energiressurs som må benyttes effektivt,

og at alternativer bør fremmes der disse finnes, spesielt i energisystemer som skal vare mye lenger enn nåværende kraftsituasjon.

Forslagsstillerne viser til at elektrifiseringen av samfunnet vil innebære endrede bruksmønstre som kan gi nye knapphetsfaktorer.

Den samlede belastningen på kraftnettet bør ikke økes mer enn nødvendig.

I klimaforliket fra 2012 ble det vedtatt at byggeforskriften fra 2015 skal være på passivhusnivå og på nesten-null-energinivå fra 2020.

Forslagsstillerne mener det er viktig å videreføre kompetansen på å prosjektere, installere og videreutvikle løsningene man vil ha behov for i nesten-null-energibygg om få år.

Forslagsstillerne viser til at et viktig verktøy som regulerer bruken av strøm i nybygg og ved totalrehabiliteringer, er byggteknisk forskrift (TEK).

Komiteens behandling

Komiteen sendte i brev av 19. januar 2016 representantforslaget til Kommunal- og moderniseringsdepartementet ved statsråd Jan Tore Sanner for vurdering. Statsrådens uttalelse følger av vedlagte brev av 1. februar 2016.

Komiteen holdt åpen høring i saken 3. mars 2016. Energigass Norge, Energi Norge, Hafslund Varme AS, Nelfo, NOBIO, Norsk Fjernvarme, Norsk petroleumsinstitutt, Elktroforeningen (Efo), Norsk Varmepumpeforening, Rørentreprenørene Norge, Boligprodusentenes forening, NBBL, Norsk Eiendom, Miljøstiftelsen Bellona, Zero og Norges Skog-eierforbund deltok på høringen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Stine Renate Håheim, Stein Erik Lauvås, Helga Pedersen, og Eirin Sund, fra Høyre, Frank J. Jenssen, Mudassar Kapur, Bjørn Lødemel og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Mazyar Keshvari og lederen Helge André Njåstad, fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, fra Senterpartiet, Heidi Greni, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, viser til Representantforslag 31 S (2015–2016).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til nye energikrav som trådte i kraft 1. januar 2016 etter grundige utredninger og prosesser. Byggebransjen er nå i full gang med å tilpasse seg disse kravene.

Komiteen mener det er viktig at byggebransjen har forutsigbarhet.

Komiteen mener det er viktig at fremtidens bygg er energieffektive og klimavennlige. Komiteen viser til at regjeringen med virkning fra 1. januar 2016 gjennom TEK 10 har fastsatt krav som gjør nye bygg 20–25 pst. mer energieffektive enn i dag. Det er heller ikke lenger tillatt å installere fossil oppvarming i nye bygg.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at regjeringen gjennom dette følger opp klimaforliket.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at befolkningsveksten er en av flere faktorer som har bidratt til økt press på boligmarkedet. Ubalanse mellom tilbud og etterspørsel har ført til stadig voksende boligpriser og gjør det vanskelig å komme inn i boligmarkedet. Tekniske krav og detaljer har også vært med på å øke byggekostnadene, noe som kan ha medvirket til økende boligpriser. Derfor bør det være et mål å få byggekostnaden ned og byggetakten opp. Disse medlemmer viser til brev fra statsråd Jan Tore Sanner (vedlagt) der det fremgår at OBOS mener at ved bygging av enkelte leiligheter vil de kunne spare inntil 60 000 kroner om de får mulighet til å benytte elektriske oppvarmingsløsninger.

De nye energikravene gjør også at nye boliger har et lavere energibehov, og dermed er det heller ikke

behov for like omfattende oppvarmingssystemer som før.

Disse medlemmer mener at det tilligger regjeringen å fastsette forskrifter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke at det riktignok er opp til regjeringen å fastsette forskrifter, og at Stortinget bare unntaksvis bør overprøve disse. Tatt i betraktning viktigheten av dette anliggende og at det er viktig med en rask avklaring, av hensyn til alle parter, er dette et slikt unntakstilfelle.

Forslaget om å videreføre arealgrensen på 500 m²

Komiteen viser til at forslagsstillerne ønsker å videreføre arealgrensen på 500 m².

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener det er logisk at de største byggene prioriteres, dvs. 1 000 m² og oppover, når det gjelder å stille krav om energifleksibilitet. En annen og stor del av markedet vil være småhus. Dermed vil en slik endring som forslagsstillerne foreslår, først og fremst gjelde mindre boligblokker og bidra til økte byggekostnader for dette segmentet. Disse medlemmer mener at hensynet til enklere regelverk, lavere byggekostnader samt det faktum at de nye kravene bidrar til energieffektive bygg tilsier at den nye grensen er riktig.

Forslaget om å videreføre regulering av andel direktevirkende elektrisitet

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at forslagsstillerne ønsker å videreføre regulering av andel direktevirkende elektrisitet.

Disse medlemmer viser til at reguleringen av direktevirkende elektrisitet (panelovn, elkjel) er avvirket, og erstattet med nye krav til energiforsyning. De nye kravene gir økt mulighet til å velge elektrisitet til oppvarming, noe som kan bidra til lavere byggekostnader for utbyggere. Samtidig skal ikke nye bygg låses til elektrisitet som eneste mulige varmekilde: småhus må ha skorstein, og bygg over 1 000 m² må tilrettelegges slik at det er mulig å bytte energiforsyning over tid. Disse medlemmer mener de nye kravene sikrer hensyn til energifleksibiliteten på en mer hensiktsmessig måte enn tidligere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstre parti mener at teknisk forskrift til plan-

og bygningsloven skal bidra til å frigjøre energi til elektrifisering av andre deler av samfunnet. Disse medlemmer viser til at direktevirkende elektrisitet ble regulert både i TEK 07 og TEK 10, og at denne reguleringen har bidratt til stadig billigere og bedre vannbårne systemer til oppvarming i bygg. Disse medlemmer er derfor bekymret for at regjeringens nye TEK 10 vil bidra til å stoppe innovasjon og kompetansebygging i næringer vi er avhengig av dersom vi skal nå målet om nesten-null-energinivå fra 2020. Dette målet er forankret i klimaforliket som et bredt flertall på Stortinget har stilt seg bak. Disse medlemmer mener det derfor er viktig at det utarbeides en norsk definisjon av nesten-null-energinivå, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides en norsk definisjon av nesten-null-energinivå i tett dialog mellom myndigheter, bransjeaktører og andre relevante aktører.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil understreke at ovennevnte forslag allerede er under utarbeidelse av regjeringen. Disse medlemmer er enige i utgangspunktet om at det er viktig at målsettinger defineres nærmere, slik at man kan følge med på om målet nås eller ikke. Det er viktig at Stortinget og regjeringen, også gjennom klimaforliket, fastsetter krav med et innhold som de berørte forstår og i dette tilfellet kan bygge etter.

Disse medlemmer vil også vise til at forskriften slik den i dag foreligger, er et resultat av forhandlinger, og at det er viktig at vi sikrer en forutsigbarhet for bransjen når forskriften har blitt vedtatt. En endring bare noen måneder etter dens ikrafttredelse er uheldig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstre parti vil peke på det faktum at et bredt flertall på Stortinget har stilt seg bak målet om nesten-null-energinivåbygg i 2020, og at teknisk forskrift ikke bør undergrave dette målet. Disse medlemmer viser til at en rekke av Norges fremste eksperter på energieffektive bygg i Teknisk Ukeblad 15. mars i år (2016) skrev at:

«Basert på vår erfaring med forbildebygg vet vi at nesten-null-energinivå ikke nås dersom bygget bruker elektrisk oppvarming som elektrokjeler og konvensjonelle kjølemaskiner, hvor det ikke tas vare på overskuddsvarmen.»

Disse medlemmer mener det er viktig at teknisk forskrift fremdeles stiller krav til energiforsyning i bygg.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti er bekymret for at utbyggere vil tilpasse seg en arealgrense på 1 000 m², gitt forslaget fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet. Det vil bli veldig stor forskjell over og under arealgrensen, noe som kan føre til at utbyggere tilpasser nybyggene slik at de havner rett under arealgrensen. Disse medlemmer mener derfor at det bør innføres et krav både over og under denne arealgrensen.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at 40 pst. av netto varmebehov for bygg under arealgrensen på 1 000 m² kan dekkes med annen energiforsyning enn direktevirkende elektrisitet.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstre parti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at 60 pst. av netto varmebehov for bygg over arealgrensen på 1 000 m² kan dekkes med annen energiforsyning enn direktevirkende elektrisitet.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil understreke at bakgrunnen for at man reviderte forskriften til slik den i dag er vedtatt, var for å gjøre det enklere og mindre byråkratisk. Forslag som går på å innføre en bestemt prosentregel vil igjen bety dyrere boenheter, samt mer planlegging og byråkrati. Dette henger spesielt sammen med vanskelighetene næringen opplever rundt det å kunne dokumentere at kravet er oppfylt. Disse medlemmer legger derfor til grunn gjeldende forskrift der alle bygg over 1 000 m² oppvarmet BRA skal ha energifleksible varmesystemer og tilrettelegges for bruk av lavtemperaturvarmeløsninger og at denne videreføres.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at TEK10 ble fremmet av Kommunal- og regionaldepartementet under den rød-grønne regjeringen. Målet var å fremme en mer miljøvennlig byggsektor som kunne bidra til å nå ambisiøse klimapolitiske mål. Gjennom installasjonskravene om at en bestemt andel av varmebehovet skal kunne dekkes av annet enn elektrisitet, legges det til rette for utbygging av fjernvarme og å supplere dagens energiforsyning basert på vannkraft med andre energiformer som bioenergi, solenergi m.m.

Dette medlem vektlegger at sjøl om vi i dag har tilgang på mye billig og ren vannkraft, er dette en energiressurs det fort kan bli knapphet på og som det

er viktig å disponere riktig. Dette medlem viser i den forbindelse til Enova som sier: «Enova tror at lave strømpriser og tilbudsoverskudd av krav snart vil være over».

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti er kjent med at nye energikrav for bygg vil medføre økt bruk av direktevirkende elektrisitet til oppvarming og kjøling. I stedet for å utforme energiforsyningskravene i tråd med Klimaforliket og muliggjøre nesten-null-energinivå fra 2020, legger de nye energiforsyningskravene opp til økt bruk av direktevirkende elektrisitet. Byggene som bygges nå, skal stå i minst 50 år, og det er derfor kortsiktig å ta utgangspunkt i dagens kraftsituasjon og legge opp til økt bruk av fornybar vann- og vindkraft. Kraften er utslippsfri og er i tillegg en svært foredlet form for energi som i mindre grad bør brukes til oppvarming, der andre miljø- og klimavennlige energikilder og -bærere kan dekke behovet. Vannkraft og elektrisitet er en ressurs som må brukes til andre formål enn direkte oppvarming og kjøling, som å erstatte fossilt brensel i ulike sektorer og til industri og ulike typer produksjon.

Disse medlemmer er kjent med at det på kort sikt ventes et nordisk kraftoverskudd og lave kraftpriser, og at dette danner bakgrunnen for økt bruk av strøm gjennom nye energiforsyningskrav. Disse medlemmer viser til at endringer på kort og lengre sikt i det nordiske energisystemet vil redusere det forventede kraftoverskuddet, som forsert nedleggelse av svensk kjernekraft, utfasing av fossil energibruk i en rekke sektorer, etablering av ny kraftkrevende industri og økt overføringskapasitet til Europa. Disse medlemmer viser til at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) beregner at planlagte investeringer i nettutbygging vil føre til en økning i nettleien på 25 pst.

Disse medlemmer viser til at effektbruken vil øke i takt med at Norge og Norden elektrifiseres, og at dette vil innebære endrede bruksmønstre som kan gi nye knapphetsfaktorer. Stadig flere elkjøretøy gjør at kontroll av effektbruk vil bli desto viktigere. Videre kan utrulling av smarte målere (AMS) medføre at effekttariffer etableres. Det norske kraftnettet belastes spesielt på vinterstid grunnet høy grad av elektrisk oppvarming. Den samlede belastningen på kraftnettet bør ikke økes mer enn nødvendig. Disse medlemmer mener derfor det er fornuftig at energiforsyningskravene regulerer bruken av elektrisitet som hovedkilde til oppvarming og kjøling, også i nye bygg med energieffektivt bygningsskall.

Disse medlemmer viser til at utbyggere som kun vurderer investeringskostnader, vil velge panelovner i bygg under arealgrensen og elkjel til oppvar-

ming i bygg over arealgrensen. Dermed risikerer man at markedet for de andre teknologiene, som solvarme, biovarme, varmepumper, frikjøling, fjernvarme osv., reduseres betraktelig. Disse medlemmer mener at energiforsyningskravene må sikre et mangfold i løsningene som velges. Disse medlemmer mener at selv om regjeringens energikrav i prinsippet er teknologinøytrale innenfor fossilfrie alternativer, så er de praktiske konsekvensene at et fåtall løsninger velges, som elkjeler, tørrkjølere og panelovner.

Disse medlemmer viser til at nye energikrav også inneholder mer ambisiøse krav til netto energibehov enn tidligere, og forbyr varmeinstallasjon for fossilt brensel. Småhus, enebolig, to- til firemannsbolig, rekkehus og kjedehus vil i praksis kunne velge mellom å installere panelovner og pipe, vannbåren varme eller å bygge i henhold til den mer ambisiøse passivhusstandarden. Disse medlemmer støtter alle disse endringene.

Disse medlemmer viser til Klimaforliket, som stadfester at energikravene for bygg skal tilsvare nesten-null-energinivå fra 2020. Nesten-null-energinivå vil innebære lavere energibehov kombinert med svært ressurseffektive løsninger for oppvarming og kjøling (som varmepumper, solvarme, bioenergi, frikjøling, fjernvarme samt lokalenergiproduksjon og lagring). De nye energikravene vil ikke få utbyggerne til å vurdere, eller velge, slike løsninger i større bygg, ettersom investeringskostnaden er lavere for hel-elektriske løsninger.

Disse medlemmer mener derfor det er nødvendig å videreføre reguleringen av elektrisitet brukt direkte til varmeformål med arealgrensen på 500 m², slik de var før 1. januar 2016. Representantforslaget innebærer at en minimum andel av oppvarmingsbehovet skal dekkes av andre kilder enn direktevirkende elektrisitet. Kravet vil også være et insentiv til utbyggere for å velge at en større andel av oppvarmingsbehovet skal dekkes av f.eks. varmepumpe eller fjernvarme når løsningene først vurderes. Representantforslaget vil også føre til at ressurseffektive kjøleløsninger velges og kombineres med det totale systemet. Representantforslaget påvirker ikke bestemmelsene og unntakene som i dag gjelder for småhus.

Landets ledende eksperter på energieffektive bygninger uttaler i Teknisk Ukeblad 15. mars 2016:

«Energiforsyningskravene i dagens forskrift peker i gal retning og ikke mot nesten-null-energibygg, og kan dermed ikke sies å være i henhold til Klimaforliket».

De mener representantforslaget vil sikre langsiktighet for aktørene i bransjen, og medvirke til at det

vil være praktisk mulig å oppnå nesten-null-energibygg fra 2020.

Disse medlemmer viser til at nye energikrav er gjort gjeldende fra 1. januar 2016, med en overgangsperiode frem til 1. januar 2017 og ny veiledning utarbeidet av Direktoratet for byggkvalitet (DiBK). Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner uttaler i VG 17. november 2015:

«Det viktigste er at vi med de nye kravene kan spare energi tilsvarende 50 000 husholdninger. Den store gevinsten er at det fristilles så mye energi. Folk flest vil kunne få en lavere strømgning, og vi får gode boliger og kontorbygg.»

Regjeringen viser også til besparelser på 20–25 pst. sammenlignet med forrige forskrift.

Disse medlemmer er kjent med at utbyggere nå tilpasser seg nye energikrav ved å omprosjekttere planlagte utbygginger til å erstatte varmpumper med elkjel og panelovner, selv der det er lønnsomt når investering og drift ses i sammenheng. Disse medlemmer viser til at regjeringens beregnede energibesparelser vil bli betydelig lavere når hel-elektriske løsninger nå velges i større grad enn før. Besparelsene vil trolig minke ytterligere i bygg med kjølebehov, som nå kan dekkes med konvensjonelle tørrkjølere. Disse medlemmer mener at slike konsekvenser av nye energikrav understreker viktigheten av representantforslaget.

Disse medlemmer er kjent med at etter at nye energikrav trådte i kraft, har Kommunal- og forvaltningsdepartementet bedt DiBK trekke tilbake deler av veiledningen som gjaldt energiforsyningskrav. Dette viser at Kommunal- og moderniseringsdepartementet vurderer at de praktiske konsekvensene av energiforsyningskravene med tilhørende veiledning ikke er i tråd med den opprinnelige hensikten. Bransjen står med andre ord uten tydelige føringer for energiforsyning i bygg over 1 000 m². Disse medlemmer mener representantforslaget vil rette opp usikkerheten ved å videreføre gode energiforsyningskrav som bransjen allerede er kjent med. Disse medlemmer ber samtidig regjeringen etablere en smidig overgangsordning for bygg som har levert byggesøknad etter de nye byggereglene.

Disse medlemmer viser til at Norge vil få en netto tilvekst på om lag 2,6 millioner kvadratmeter bruksareal i bolig- og yrkesbygg hvert år de neste 25 årene. Disse medlemmer mener at energiforsyningskravene må sikre at det velges ressurseffektive og energifleksible løsninger fra dag én i nye bygg. De nye energiforsyningskravene kan innfris ved å kun tilrettelegge for energifleksible løsninger en gang i fremtiden for bygg over 1 000 m². Dette vil ikke være tilstrekkelig for å videreføre kompetansen og oppnå

løsningene som skal gi oss nesten-null-energibygg om få år, i henhold til Klimaforliket.

Disse medlemmer er kjent med at bakgrunnen for å fjerne de opprinnelige 40/60-prosentkravene var et ønske om å forenkle forskriftene. Disse medlemmer anerkjenner regjeringens forenkling av kravene til energiforsyning til småhus. Disse medlemmer viser til at slike prosentberegninger om varmebehov for større bygg nå er flyttet inn i veilederen, og mener at dersom målet for disse byggene er forenkling, bør det heller utvikles bedre beregningsmetodikker. Disse medlemmer viser til at tilsvarende prosentberegninger uansett må gjøres for alle nybygg og eksisterende yrkesbygg over 1 000 m² gjennom lovpålagt krav til energimerking. Disse medlemmer mener derfor at argumentet om forenkling ikke er gyldig hva gjelder energiforsyningskravene til større bygg.

Disse medlemmer er kjent med at energi- og varmebehovet per kvadratmeter er beregnet til å være lavere i bygg oppført etter nye energikrav. Disse medlemmer viser til at per bygg vil det fortsatt være et betydelig energibehov, og i boligblokker vil behovet for varmt tappevann være som før.

Disse medlemmer viser til at forskriftskravene er basert på beregnede verdier, og at adferd og drift avgjør den faktiske energibruken. Disse medlemmer mener derfor det er fornuftig at energiforsyningskravene gir andre løsninger til oppvarming og kjøling enn direktevirkende elektrisitet, til tross for at energibehovet er lavere.

Disse medlemmer er kjent med at det pågår en prosess i Kommunal- og moderniseringsdepartementet for fjernvarmens rammevilkår, der blant annet tilknytningsplikten vurderes. Disse medlemmer viser til at fjernvarme er en måte å utnytte ressurser som ellers går til spille, og mener det er viktig at ressurseffektiv fjernvarme og fjernkjøling kan leveres i fremtiden. Disse medlemmer ber regjeringen sikre gode rammevilkår for fjernvarme og fjernkjøling.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti er kjent med at deler av bransjen hevder at energiforsyningskravene gir dyrere boliger. Konsernsjef i OBOS, Daniel Siraji, uttaler i Aftenposten 7. september 2015: «Beregninger vi har fått utført viser at det i gjennomsnitt er 60 000 kroner å spare pr. leilighet ved å kutte ut alle former for vannbåren varme». Det hevdes at energiforsyningskravene og vannbåren varme fordyrer hver leilighet med 60 000 kroner. Disse medlemmer er derimot kjent med at det pågår en betydelig utvikling og kostnadsreduksjon, med eksempler på forenklede rørsystemer som utgjør 8 000 kroner pr. leilighet. Disse medlemmer

viser til at selv om enkelte energikrav vil koste mer ved ikrafttredelse, vil energikravene føre til billigere løsninger når man oppnår volum og erfaring i bransjen.

Disse medlemmer er også kjent med at deler av bransjen hevder at også energikravene som gir bedre vinduer og bygningskropp, fordyrer byggeprosessen og øker prisen boligkjøperen møter. Disse medlemmer viser til at det er andre faktorer som driver boligprisene. Befolkningsvekst, beliggenhet og tomtepris er sentrale. Disse medlemmer viser til at veksten i boligprisene i liten grad skyldes økte byggekostnader som følge av energikrav i byggt teknisk forskrift. Byggekostnadene for boligblokker økte ifølge SSB statistikk fra desember 2014 sammenlignet med desember 2015 med 2 pst., mens prisen på blokkleiligheter økte med 9,2 pst. i samme periode. Disse medlemmer mener derfor at sparte marginer i byggekostnader trolig ikke kommer boligkjøpere eller leietakere til gode.

Disse medlemmer er kjent med at på tross av at boligprodusentene oppnår sterke resultater, motsetter de seg både gjeldende og kommende energikrav. Disse medlemmer viser til at byggt teknisk forskrift er et viktig verktøy som skal lede utbyggere til å ta avgjørelser som er gode for sluttbrukerne av bygget, samfunnet, miljøet og energiresursene. Derfor må energikrav i byggt teknisk forskrift innrettes slik at gode og langsiktige løsninger velges fra dag én.

Disse medlemmer mener det er viktig at energikravene sikrer at utbygger tar hensyn til driftskostnader ved energiløsninger fremfor å utelukkende vektlegge investeringskostnadene. Energikravene til bygg må innrettes slik at de langsiktige løsningene innen oppvarming og kjøling velges. Disse medlemmer er kjent med at nye energikrav medfører økte driftskostnader for brukeren av bygget gjennom økt bruk av direktevirkende elektrisitet til varme og kjøling. Disse medlemmer viser til flere beregninger utført av COWI AS hvor et kontorbygg på 9 500 m² som nå kan bygges med elkjel og tørrkjølere, kan ha 600 000 kroner i årlige strømutgifter. Til sammenligning vil en varmepumpe med frikjøling i samme bygg ha årlige strømutgifter på 150 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at selv om investeringskostnadene ved slike varmepumpeløsninger er høyere, er det nedbetalt på mellom fire og ti år, avhengig av valgt løsning. Disse medlemmer mener det er uheldig for brukerne at nye bygg nå kan bygges med helelektrisk energiløsninger, ikke minst når kraft- og effektprisen vil øke i takt med nødvendig elektrifisering av samfunnet. Disse medlemmer mener representantforslaget sikrer at elektrisitet brukt direkte til oppvarming og kjøling begrenses og

at kravene gir mer langsiktige løsninger som gagnar brukerne av byggene og miljøet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet vil understreke at bygg som er omsøkt etter de nye bestemmelsene med en arealgrense til 1 000 kvadratmeter, må behandles etter gjeldende forskrift, og at grensen på 500 kvadratmeter må gjelde fra en gitt dato.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i tidligere gjeldende byggt teknisk forskrift også var et krav om at i de tilfellene lokaldemokratiet hadde vedtatt tilknytningsplikt for fjernvarme, måtte 100 pst. av byggets forsyning kunne ta imot fjernvarmen. Flertallet viser til at tilknytningsplikten er en mulighet kommunene har gjennom plan- og bygningsloven. Flertallet viser til at bestemmelsen var en tilretteleggingsplikt, og dette innebar at bygget måtte ha energifleksibel oppvarming. Denne tilretteleggingsplikten var absolutt og uavhengig av arealgrenser i byggt teknisk forskrift – isteden var det kommunale arealgrenser gjennom tilknytningsplikten som var styrende. Flertallet viser til at dette sikret at potensialet fra fjernvarme ble opprettholdt og at kommunene dermed kunne bestemme hvordan lokale varmeressurser skulle brukes. Flertallet ønsker derfor å videreføre dette i ny forskrift.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener kommunene anses å være de beste til å gjøre en rimelighetsvurdering av hvorvidt tilknytningsplikt skal brukes i de ulike områdene.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen videreføre arealgrensen fra byggt teknisk forskrift som gjaldt frem til 31. desember 2015 på 500 m² oppvarmet BRA som skille mellom ulike energiforsyningskrav i ny byggt teknisk forskrift gjeldende fra 1. januar 2016.»

«Stortinget ber regjeringen videreføre reguleringen fra byggt teknisk forskrift gjeldende frem til 31. desember 2015 av elektrisitet brukt direkte til varmeformål med krav til at bygg skal prosjekteres og utføres slik at henholdsvis 40 pst. og 60 pst. av netto varmebehov kan dekkes med annen energiforsyning, avhengig av arealgrensen, i ny byggt teknisk forskrift gjeldende fra 1. januar 2016.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre en bestemmelse slik at der hvor kommuner har vedtatt tilknytningsplikt til fjernvarmeanlegg etter plan- og bygningsloven § 27-5, kan kommunen vedta at nye bygninger utstyres med varmeanlegg slik at fjernvarme kan nyttes.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er bekymret for at en bestemmelse hvor kommunen kan pålegge nye bygg å legge inn varmeanlegg slik at fjernvarme kan benyttes, vil føre til dyrere boliger for forbrukerne. Disse medlemmer mener dagens forskrift er streng nok ved at bygninger over 1000 m² har strengere krav til energifleksible løsninger enn bygg under 1000 m² og mener det er unødvendig å innføre en slik bestemmelse som i realiteten vil gjøre oppføringen av nye bygg i pressområdene dyrere. Et varmeanlegg hvor fjernvarme kan benyttes betyr i praksis vannbårne systemer til oppvarming, noe som er fordyrende ved bygging av nye boliger. Disse medlemmer mener det er behov for større fleksibilitet knyttet til energiforsyning i nye boliger og er bekymret for at dette forslaget også kan føre til mer byråkrati for boligutbyggerne. Disse medlemmer viser til at boligprisveksten i pressområdene har steget og stiger langt raskere enn lønnsutviklingen og mener at det ikke er nødvendig med ytterligere fordyrende ledd ved bygging av nye boliger.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti vil påpeke at i de tilfeller direktevirkende elektrisitet kommer fra energiløsning i bygget selv, for eksempel effekt av plusshus eller solcellepaneler eller en kombinasjon, må dette også kunne godkjennes som eneste oppvarmingskilde.

Dette medlem fremmer på den bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen regulere at direktevirkende elektrisitet til oppvarming kan godkjennes som eneste oppvarmingsløsning dersom energien er produsert av plusshusløsninger i bygget eller solcellepaneler eller en kombinasjon av disse.»

Komiteens medlemmer fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at et plusshus er et bygg som kan produsere mer fornybar energi enn det bruker selv. Plusshusløsninger som f.eks. solceller medfører at bygget kan levere strøm tilbake til nettet ved overskudd. Samtidig vil slike

plusshus bruke strøm fra nettet i perioder med høyere behov enn produksjon, som på vinteren og om natten. Disse medlemmer mener derfor direktevirkende elektrisitet til oppvarming bør reguleres gjennom byggt teknisk forskrift, selv om strømforsyning delvis dekkes av plusshusløsninger som solcellepaneler.

Disse medlemmer mener det er viktig at plusshusløsninger fremmes, og viser til at plusskundesordningen er et av de viktigste redskapene på kortere sikt. Disse medlemmer er kjent med at en rekke plusshusløsninger er nødvendig for å oppnå nesten-null-energinivå, og mener den norske definisjonen av nesten-null-energinivå bør reflektere dette.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides en norsk definisjon av nesten-null-energinivå i tett dialog mellom myndigheter, bransjeaktører og andre relevante aktører.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen innføre krav om at 60 pst. av netto varmebehov for bygg over arealgrensen på 1 000 m² kan dekkes med annen energiforsyning enn direktevirkende elektrisitet.

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen videreføre arealgrensen fra byggt teknisk forskrift som gjaldt frem til 31. desember 2015 på 500 m² oppvarmet BRA som skille mellom ulike energiforsyningskrav i ny byggt teknisk forskrift gjeldende fra 1. januar 2016.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen videreføre reguleringen fra byggt teknisk forskrift gjeldende frem til 31. desember 2015 av elektrisitet brukt direkte til varmeformål med krav til at bygg skal prosjekteres og utføres slik at henholdsvis 40 pst. og 60 pst. av netto varmebehov kan dekkes med annen energiforsyning, avhengig av arealgrensen, i ny byggt teknisk forskrift gjeldende fra 1. januar 2016.

Forslag fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen innføre krav om at 40 pst. av netto varmebehov for bygg under arealgrensen

sen på 1 000 m² kan dekkes med annen energiforsyning enn direktevirkende elektrisitet.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen regulere at direktevirkende elektrisitet til oppvarming kan godkjennes som eneste oppvarmingsløsning dersom energien er produsert av plusshusløsninger i bygget eller solcellepaneler eller en kombinasjon av disse.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen innføre en bestemmelse slik at der hvor kommuner har vedtatt tilknytningsplikt til fjernvarmeanlegg etter plan- og bygningsloven § 27-5, kan kommunen vedta at nye bygninger utstyres med varmeanlegg slik at fjernvarme kan nyttes.

II

Dokument 8:31 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Heikki Eidsvoll Holmås, Karin Andersen og André N. Skjelstad om å beholde strenge miljøkrav til oppvarming i ny byggeforskrift (TEK 15) – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 28. april 2016

Helge André Njåstad

leder

Mudassar Kapur

ordfører

Vedlegg**Brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til kommunal- og forvaltningskomiteen, dater 1. februar 2016****Representantforslag 31 S (2015-2016) om å beholde strenge miljøkrav til oppvarming i ny byggeforskrift (TEK 15) - svar fra kommunal- og moderniseringsministeren**

Jeg viser til brev av 19. januar 2016 fra Stortingets kommunal- og forvaltningskomité, angående representantforslag 31 S (2015-2016) fra representantene Ola Elvestuen (V), Heikki Eidsvoll Holmås (SV), Karin Andersen (SV) og André N. Skjelstad (V).

Representantene har følgende forslag:

"1. Stortinget ber regjeringen videreføre arealgrensen fra byggt teknisk forskrift (TEK10) på 500 m² oppvarmet BRA som skille mellom ulike energiforsyningskrav i ny byggt teknisk forskrift (TEK15).

2. Stortinget ber regjeringen videreføre reguleringen fra byggt teknisk forskrift (TEK10) av elektrisitet brukt direkte til varmeformål med krav til at bygg skal prosjekteres og utføres slik at henholdsvis 40 pst. og 60 pst. av netto varmebehov kan dekkes med annen energiforsyning, avhengig av arealgrensen, i ny byggt teknisk forskrift (TEK15)."

Jeg er opptatt av at bygg skal være energieffektive og klimavennlige. Derfor har vi i byggt teknisk forskrift (TEK10) fastsatt energikrav som gjør nye bygg om lag 20-25 prosent mer energieffektive enn i dag, og det er ikke tillatt å installere fossil oppvarming i nye bygg. De nye kravene gjelder fra 1.1.2016, med en overgangstid på ett år hvor næringen kan velge mellom gamle eller nye krav.

Samtidig ønsker regjeringen raskere, enklere og rimeligere boligbygging. Da er det viktig at regelverket er fleksibelt, enkelt å forstå og at det legger til rette for lavere byggekostnader. De nye energikravene skal bidra til dette. Kravet til energiforsyning er enklere enn tidligere, og åpner for økt mulighet til å bruke elektrisitet til oppvarming. Dette henger blant annet sammen med at nye energikrav gir bygg med vesentlig lavere energibehov. Da er det ikke nødvendigvis behov for et like omfattende varmesystem som tidligere. Det kan gi betydelige kostnadsbesparelser for utbyggere/kjøpere å velge enklere systemer, for eksempel panelovner eller enklere vannbårne løsninger. OBOS har for eksempel uttalt til Teknisk Ukeblad at de mener en leilighet vil kunne spare "inntil 60 000 kroner om de får mulighet til å benytte elektriske oppvarmingsløsninger".

Energikravene skal samtidig sikre at byggene er fleksible med hensyn til energibruk, slik at ikke nye bygg låses til elektrisitet som eneste mulige varme-

kilde. For småhus settes det derfor krav om skorstein, slik at det skal være mulig å ta i bruk også andre energiløsninger enn elektrisitet. For større bygg over 1 000 kvadratmeter stilles det krav om fleksible varmesystemer, noe som oftest vil bety installasjon av vannbåren varme, men andre løsninger er også mulig innenfor kravet. Bygg over 1 000 kvadratmeter skal også tilrettelegges for bruk av lavtemperatur varmeløsninger, slik at det er mulig å kunne bytte energiforsyning over tid, til for eksempel varmpumper.

Angående forslag 1: Videreføre arealgrensen på 500 kvadratmeter

I de tidligere energikravene var arealgrensen satt til 500 kvadratmeter, mens den nye arealgrensen er 1 000 kvadratmeter. Større bygg med samlet høyt varmebehov bør prioriteres når det gjelder å stille krav om energifleksibilitet. De fleste bygg vil være omfattet av enten 1 000 kvadratmeter-grensen eller falle i kategorien småhus. Det vil antagelig være små boligblokker (anslagsvis 200-300 per år) som faller utenfor disse kategoriene. Arealgrensen på 1 000 kvadratmeter er primært satt ut fra hensynet til et enkelt regelverk. Den sammenfaller også med krav til statlige bygg over 1 000 kvadratmeter, jf. kongelig resolusjon av 14.09.1998 "Krav om energifleksible varmesystemer i statlige bygg, samt i private bygg som oppføres for utleie til staten".

Andre arealgrenser og innretninger av kravet har blitt vurdert, blant annet etter innspill i høringen. Å senke arealgrensen til 500 kvadratmeter vil antagelig medføre at flere bygg (primært mindre boligblokker) oppføres med energifleksible systemer, som vannbåren varme. Det vil kunne gi økt fleksibilitet for eiere og brukerne av byggene over tid, men det vil også kunne gi økte byggekostnader. Samlet sett vurderer departementet at hensynet til lavere byggekostnader og et enklere regelverk er bedre ivaretatt med en grense på 1 000 kvadratmeter, og at gevinsten ved å videreføre grensen på 500 kvadratmeter er usikker.

Angående forslag 2: Videreføre regulering av andel direktevirkende elektrisitet

Et av de tidligere kravene til energiforsyning (tidl. TEK10 §14-7) var at "Bygning over 500 m² oppvarmet BRA skal prosjekteres og utføres slik at minimum 60 % av netto varmebehov kan dekkes med annen energiforsyning enn direktevirkende elektrisitet eller fossile brenslers hos sluttbruker". I

bygg inntil 500 kvadratmeter var kravet 40 prosent andel. Det var også kompliserte unntaksbestemmelser knyttet til dette kravet, som ga et uoversiktlig regelverk. Det har kommet tilbakemeldinger fra byggenæringen på at det har vært utfordrende å beregne og dokumentere løsninger for å oppfylle kravet. Med det nye kravet er det i utgangspunktet ikke behov for å gjøre beregninger. Jeg har i min vurdering også lagt vekt på at det nye kravet åpner for økt utformingsfrihet for utbyggere, fordi det gir økt mulighet til å bruke elektrisitet til oppvarming. Det kan bidra til lavere byggekostnader. Samtidig sikres hensynet til en sikker og fleksibel energiløsning for hvert enkelt

bygg på en mer hensiktsmessig måte; det vil si gjennom nytt krav til skorstein i småhus og fleksible varmesystemer i større bygg.

De nye energikravene trådte i kraft 1. januar 2016, og byggenæringen er nå i full gang med å tilpasse seg og ta i bruk de nye kravene. Det har vært grundige utredninger og prosesser i forkant av beslutningene, og for at regelverket skal ha god effekt er det viktig med forutsigbarhet. Det vil være svært uheldig om forskrifter som har stor betydning for en hel næring og for boligkjøpere må endres etter bare noen måneder.

